

Kommandør G. de Lichtenberg,
Haregade 35, København K.

Foredrag i søløjtnantselskabet den 12. januar 1954.

HJEMMEVÆRNET

med særlig henblik på DMH's anvendelse i søværnet.

For den regering, som efter befrielsen skulle skabe sunde og betryggende forhold for det danske samfund, betød modstandsbevægelsens væbnede afdelinger tre ting:

- a) En uundværlig faktor, indtil hær og politi kunne overtage de mange bevogtningsopgaver, situationen krævede.
- b) En form for folkeværn, som dels forsvarsmæssigt, dels socialt og politisk var af stor betydning.
- c) Men betød også et problem: Talrige våben i hænderne på privatpersoner uden statsmagtens kontrol med våbenes opbevaring og anvendelse.

Ud fra disse kendsgerninger (2 positive og 1 negativ) traf den daværende forsvarsminister bestemmelse om oprettelsen af de Danske hjemmeværnsforeninger.

Hjemmeværnsforeningerne blev en naturlig videreførelse af Modstandsbevægelsens væbnede styrker og formidlede samtidig overgangen til det lovfæstede hjemmeværn.

Den 31/5 1946 underskrev krigsministeriet en overenskomst med Danske hjemmeværnsforeningers hovedbestyrelse, en overenskomst, som gav foreningen følgende pligter og rettigheder:

- a) HJV-foreningerne skal være partipolitisk neutrale.
- b) Foreningernes love skal godkendes af krigsministeriet.
- c) Enhver national uplettet dansk statsborger kan optages.
- d) Medlemmer er berettiget til at opbevare 1 våben af følgende type:

Gevær, karabin eller pistol.

HJEMMEVÆRNET

med særlig henblik på DMH's anvendelse i søværnet.

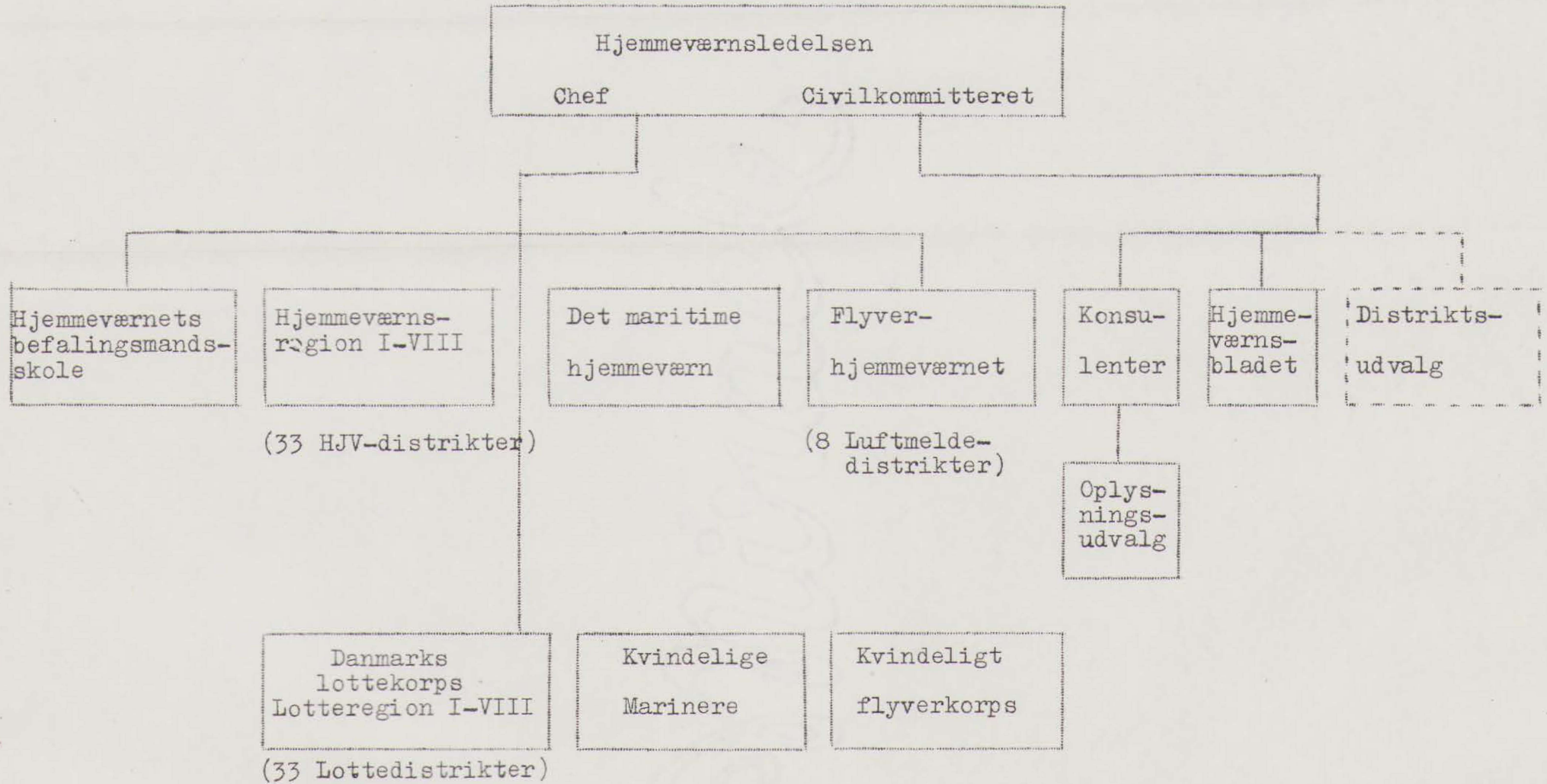
Indhold:

Indledning	side	1.
HJV's organisation	"	5.
Hærens hjemmeværn	"	6.
Flyver-HJV (Luftmeldetjenesten)	"	8.
De kvindelige korps	"	9.
Det maritime hjemmeværn	"	10.
Direktiv for opgaver	"	12.
Marinekommandoernes forhold til flotillerne	"	13.
Bemærkninger om uddannelsen	"	14.
Materielforvaltning og materieltilsyn	"	17.
Fartøjer	"	18.
Beredskab	"	19.
Afslutning	"	20.
Uddrag af diskussion efter foredrag	"	21.

Kort og skitser.

Hjemmeværnets opbygning	"	0.
Kort over marinekommandoer, -distrikter samt regioner - bagest på omslagets indvendige side.		

Hjemmeværnets opbygning.

Afsnittet må opbevare maskinpistoler, tunge våben skal afleveres til Hærens tekniske korps.

- e) Skydeuddannelsen skal foregå efter et af krigsministeriet godkendt program.
- f) Landsforbundet modtager et tilskud på den årlige finanslov (for 1946 - 47 -- 250.000 kr.), overskydende udgifter dækkes af kontingent.
- g) Overenskomsten kan fra begge sider opsiges med 3 måneders varsel til finansårets udgang.

I tilslutning til overenskomsten udtaler den kommanderende general:

"Man skal i vort land ikke undvære et hjemmeværn --- HJV-foreningerne kan og vil bære det videre, som skal bæres videre til HJV er dannet --- HJV-foreningerne landet over kan regne med den størst mulige støtte fra Hæren og hærens afdelinger."

Samtidig udtaler viceadmiralen (som afslutning på en udførlig redegørelse for HJV's tilknytning til marinen):

"Indtil HJV's plads i forsvaret bliver ordnet ved lov, vil søværnskommandoen lægge vægt på, at søværnets myndigheder og personel bistår HJV-foreningerne med det formål:

at de HJV-foreninger eller dele af sådanne, der ønsker at optage et arbejde med henblik på samvirke med søværnet, kan opnå den uddannelsesstandart og det beredskab, som de tilstræber, og

at søværnet kan indhøste erfaringer med henblik på ordningen af den sømilitære del af HJV ved de nye forsvarslove ---." (den sidste passus - om at indhøste erfaringer - gælder stadig og formentlig længe fremover.)

Men på dette tidspunkt i 1946 indtager HJV-foreningerne altså en plads i det danske samfund, som er væsentlig forskellig fra alle andre foreninger. Medlemmerne har rettigheder, men også pligter, som ikke gives andre privatpersoner.

Forhandlingerne fandt sted mellem marineforeningerne og HJV-foreningernes hovedbestyrelser med henblik på deltagelse i landets forsvar - specielt med hensyn til kyst- og havneforsvar - på linie med HJV-foreningernes arbejde.

Da et selvstændigt marine-hjemmeværn ikke kunne oprettes, fordi den overenskomst, som forsvarsministeren havde afsluttet med Danske HJV-foreninger's hovedbestyrelse ikke kunne udvides til at omfatte andre organisationer, blev det aftalt, at den lokale marineforening kunne undersøge hvilken HJV-organisation, der fandtes indenfor dens område, for aftale om tilslutning med dennes ledelse, og med en opbygning som et HJV-kompagni.

Det stod dog ganske klart, at man måtte stille imod et lovfæstet hjemmeværn.

I den moderne krigsførelse, hvor fjentlig landgang, luftlandetropper eller 5'kolonne virksomhed kan forventes, kræves et beredskab, der kan virke momentant, og hvor som helst det ønskes, og et HJV vil være den bedste, for ikke at sige den eneste mulighed for at sikre dette beredskab.

Et HJV kan træde i aktion uden højere ordre.

Et ganske interessant eksempel på hurtig handling har vi fra den første polske jetpilots landing på Bornholm. En mand pløjede i nærheden - han lod ploven stå - sprang hjem og hentede sin hue og sit gevær og holdt piloten op, til andre myndigheder kom tilstede. Han havde den helt rigtige forståelse og indstilling.

Ved loven om HJV's ordning, som blev vedtaget af rigsdagen den 16/7 1948, blev HJV opbygget på den allerede oprettede regionsordning - en ordning, der under besættelsen efter henstilling fra engelsk side ikke alene gjaldt som grundlæggende for modstandsbevægelsen, men også som en fremtidig militær ordning.

I denne lov's § 2 står der bl.a.:

"at dele af HJV efter forsvarsministerens nærmere bestemmelse kan stilles til rådighed for søværnskommandoen".

Disse enheder var administrativt underlagt regionerne og fik deres våben, beklædning, mundering samt grunduddannelse ved regionen, men var iøvrigt operativt og maritim uddannelsesmæssigt set underlagt de stedlige marinekommandoer, -distrikter, - en ordning, som vel nok havde sine mangler, men som dog gav mulighed for en start.

Nogen kunne måske forledes til at spørge, hvorfor man ikke var i stand til straks at give retningslinier for at maritimt HJV - ja, dette kan jeg ikke svare på, men efter hvad jeg ved, har der historisk set ikke før eksisteret noget maritimt HJV - hvilket måske kan give et fingerpeg.

Kanonbåds- og kaperkrigen har intet med HJV at gøre i den forstand, som der her er tale om.

Forskellige lande har maritime hjælpeorganer, men enten er det en Naval Reserve (RNVR) som i England, eller også som Sjøværnskaaren i Sverige. I begge tilfælde er personellet uddannet i marinen, og befalingsmændene er uddannet på linie med de øvrige befalingsmænd, og i England kan man sende RNVR, hvorhen i verden man vil.

Vi skal derfor ikke spille tiden med at se efter, hvad andre lande har, eller hvad man kunne ønske sig - det, som det gælder om at forstå, er, hvad det er, vi har fået i HJV, og under hvilke vilkår og derefter finde ud af, hvorledes uddannelsen skal drives, for at DMH virkelig kan gøre en indsats for søværnet.

Ved senere revision fik HJV sin nuværende ordning ved lov af 23/4 1952.

Ved denne lov opdeles de til hæren knyttede dele af HJV i HJV-regioner.

De til søværnet knyttede dele af HJV (DMH) udgør tilsammen en enhed, der i administrativ henseende svarer til en HJV-region.

De til flyvevåbnet knyttede dele af HJV (luftmeldetjenesten) svarer på tilsvarende måde til en HJV-region.

Samtidig knyttedes de frivillige, kvindelige foreninger til HJV i henhold til overenskomst mellem forsvarsministeren og de kvindelige korps, som bestemmer, at medlemmer af foreningerne

"Danmarks Lottekorps og Kvindelige Marinere", hvor uddannelse gør dem egnede dertil, gennem HJV - efter nærmere derom fastsatte regler - kan knyttes til forsvaret.

HJV har følgende organisation:

Chefen for hjemmeværnet (HJV), general Johnstad Møller, udgør sammen med den civilkommitterede folketingsmand Frode Jacobsen HJV's ledelse.

CH-HJV er administrativt underlagt FMN.

Han er direkte foresat for de under de 3 værn henhørende hjemmeværnsregioner m.fl.

Han fastsætter i overensstemmelse med de af værnskommandoerne givne direktiver de for uddannelsen gældende forskrifter og programmer.

Han har til sin rådighed en stab, hvis sammensætning fastsættes af forsvarsministeren.

Han er generalinspektør for hele HJV og er samtidig leder af de under hæren hørende HJV-regioner.

Dersom chefen for HJV er af søværnet eller flyvevåbnet indsættes en inspektør for HHV på tilsvarende måde som for DMH og flyverhjemmeværnet.

Man ser, hvorledes HJV administrativt står klart udskilt fra de øvrige værn og har sit eget budget, hvorimod HJV operativt og uddannelsesmæssigt er undergivet de 3 værns direktiver - i modsætning til Norge -.

Den civil kommitterede står umiddelbart under ministeren.

Han bistår CH-HJV ved opbygningen af HJV, samt ved ledelsen af dette - både indad til og udad til - overfor befolkningen og skal virke for et godt forhold mellem denne og HJV.

Enhver, der er tilknyttet HJV, har adgang til at forelægge enhver sag direkte for den kommitterede.

Han fører tilsyn med mødevirksomhed og anden folkelig oplysningsvirksomhed indenfor HJV og dets skoler, ligesom HJV-

bladets ledelse sorterer under ham.

Han fordeler de pengemidler, der anvises HJV til disse formål.

Han opretholder forbindelsen med og fører tilsyn med distriktsudvalgene efter de af ministeren herom fastsatte regler.

Han fører ordentligvis på ledelsens vegne forhandlinger med civile myndigheder.

Han er således HJV's kontakt ud i befolkningen, og som man har kunnet bemærke af dagspressen, imødegår han folks kritik overfor HJV - omvendt revser han HJV-folkene, hvis disse ved deres optræden enten fejler eller søger at lægge pres på den offentlige mening.

Under den civilkommitterede sorterer en konsulent i hver region, som varetager oplysningsarbejdet ude i befolkningen og er med ved oprettelsen af nye afdelinger.

De er medarrangører i foreningsaftener, sørger for foredrag, film eller anden underholdning - og samarbejder med oplysningsudvalgene ude i kompagnierne.

Hvis der opstår utilfredshed, eller det knager lidt i leddene ude i kompagnierne, er de med til at ordne og udjævne.

De står til rådighed for alt HJV-personel indenfor deres regionsområde.

Distriktsudvalgene varetager undersøgelse af de mænd eller kvinder, der søger ind i HJV, om de er nationalt pletfri, gode danske borgere.

Hærens HJV er opdelt i 7 - oprindeligt 8 - regioner, tilsvarende den regulære hærs regionsinddeling.

Regionslederen er oberst eller oberstløjtnant.

Hver region er inddelt i 2-4 distrikter med en distriktsleder af kaptajnsrang.

I hver distrikt er et stærkt varierende antal kompagnier, hvis personel og virkeområde varierer stærkt med befolk-

ningstætheden.

Skolen Nymindegab - befalingsmandsuddannelse specielt for hærens personel.

Oversigt over antal i regionerne pr. 1/10 1953.

Region I	5187	mand
" II	10447	"
" III	5272	"
" IV	3738	"
" V	4327	"
" VI	13879	"
" VII	734	"
"VIII	2037	"
<u>ialt</u>	<u>40521</u>	<u>mand.</u>

HJV-kompagnierne er fra begyndelsen udstyret som et let fodfolkskompagni (gevær - 1 maskingevær pr. gruppe) - og uddannes i almindelig felttjeneste, men er forlængst begyndt at specialisere sig og øge slagkraften ved oprettelse af særlige kampgrupper, sprænggrupper, politi- og jernbanekompagnier.

Et HJV-kompagni har en betydelig slagkraft og må anses for at være af langt større værdi end et tilsvarende nyuddannet rekrutkompagni.

Regionschefen stiller ønsker om oprettelse af HJV-styrker til dækning af sit område og giver de operative direktiver.

HJV søger de nødvendige kompagnier oprettet, og her kommer konsulenterne med ind.

Regionslederen sørger for uddannelsen og meddeler regionschefen om kompagniernes standpunkt, hvorefter denne kan inspicere og i samråd med regionslederen tilrettelægge passende øvelser.

Regionschefen har intet med grunduddannelsen, videre uddannelsen eller lokale øvelser at gøre.

Nu må man ikke tro, at det straks betyder, at det er et fuldstærkt kompagni, fordi det meldes oprettet.

Man begynder med det, der kan skaffes, og så bygger man videre. Ja, selv om der kun er 47 mand, så figurerer det alligevel som et kompagni. Regionschefen ved blot og må regne med, at det lokale sted er tyndt besat - og her er der en væsentlig forskel - foruden flere andre - på opbygningen af landmilitære styrker og skibsbesætninger.

I land slås man med det, man har, og gør sit bedste.

Vi andre kan ikke klare os med halve eller underbemandede besætninger før løsning af en opgave. Vi må have de folk, der skal til - eller i mange tilfælde lade opgaven uløst.

Luftmeldetjenesten

ledes af en hjemmeværnsflyverinspektør (oberstløjtnant Bjarkov), dagligt kaldet flyverinspektøren.

Landet er opdelt i 8 luftmeldedistrikter, hvis grænser dog ikke helt er sammenfaldende med hærens regioners, idet distrikterne er betonet af telefoncentralernes områder, således:

4	distrikter	i	Jylland
1	"	på	Fyn
1	"	"	Sjælland
1	"	"	Lolland-Falster
1	"	"	Bornholm

Til hvert distrikt hører der en luftmeldecentral og 8 - 10 sektioner, der atter har et vist antal luftmeldeposter a' 24 mand.

I øjeblikket er luftmeldetjenesten på 8200 medlemmer - heraf ca. 1200 kvinder - antallet skulle gerne forøges til noget over 10000 medlemmer.

Luftmeldetjenesten blev egentlig startet i 1937 under navnet "Foreningen den frivillige luftmeldetjeneste" (ophævet i 1952) - blev igen taget op ved flyvevåbnets oprettelse i 1949 og

blev ved HJV-loven af 23/4-52 administrativt underlagt HJV. Skoler forskellige steder - bl.a. Slipshavn.

Flyver-hjemmeværnet er en udpræget meldetjeneste, der udføres på HJV-basis.

De mandlige medlemmer er bevæbnet med karabin til personligt forsvar, men de beregnes ikke som tællende med i det lokale forsvar, selv om de i givet tilfælde jo altid vil tage deres tørn med, når det lokalt går løs. - Til forsvar af flyvebaser stiller hærens-HJV styrker til rådighed og underlægges stationschefen.

De kvindelige korps er egentlig private foreninger med formand, hovedbestyrelse, generalforsamling, kontingent og deslige.

De uddanner deres medlemmer til at kunne gøre tjeneste i forsvaret på kontorer, ved stabe, som samariter eller ved forsynings-tjeneste, og efter overenskomsten med forsvarsministeren kan disse medlemmer gennem HJV knyttes til forsvaret.

De vil i så tilfælde have de samme rettigheder og pligter som HJV-folk. I realiteten er alle tilknyttet forsvaret.

Lottekorpsset er direkte underlagt CH'HJV. Når der sidder en inspektør for hærens HJV, er det underlagt ham.

Korpssets medlemmer er fordelt til tjeneste ved forsvarsstaben, hærstaben og hærens afdelinger, samt til HJV efter ganske bestemte fordelingsregler. - Antallet er ca. 7000. -

Kvinder til Flyver-HJV er delt i 2 forskellige retninger. De, der tilhører luftmeldetjenesten, og som går direkte ind i HJV på lige fod med de mandlige HJV-folk af luftmeldetjenesten.

De andre, der tilhører Kvindeligt Flyverkorps, der i deres tjeneste svarer til Lottekorpsset og Kvindelige Marinere, anvendes ved flyverkommandoen, i stabene og på flyvestationerne. - Antallet er ca. 400. -

Kvindelige Marinere - antal ca. 1000 - udsættes til tjeneste i forsvarsstaben, i søværnskommandoen, ved søværnets institutioner, ved marinekommandoer, ved kommandocentraler, og hvis

der så bliver nogle tilovers, da ved DMH og ved flotillernes kommandostationer.

Det maritime hjemmeværn

ledes af en HJV-flotilleinspektør - normalt kaldet flotilleinspektøren.

Han har en chefs beføjelser overfor de ham underlagte HJV-styrker i fredstid.

For så vidt angår DMH's opgaver, som led i det sømilitære forsvar, er han direkte underlagt søværnskommandoen.

I alle andre henseender er han direkte underlagt CH-HJV.

Han drager omsorg for uddannelsens forsvarlige og hensigtsmæssige gennemførelse, samt organiserer tjenesten ved DMH, således at den i videst muligt omfang er i overensstemmelse med de for søværnet gældende bestemmelser.

De ved DMH oprettede skoler og kurser er ham direkte underlagt.

Han har ansvaret for DMH's kampdygtighed og krigsberedskab.

Han har den selvstændige bestyrelse af alle DMH's anliggender vedr. økonomi og regnskab (budget ca. 1 mill.).

Som selvstændig materielforvaltende er han ansvarlig for forvaltningen af det under DMH hørende skibsmateriel, våben, ammunition, beklædning, mundering og øvrige inventar.

Han fører personelarkiv.

Til sin rådighed har han en stab, bestående af:

1 orlogskaptajn til rådighed

1 adjutant af HJV med flotillechefsrang

1 skibsinspektør og maskinmester

1 materielmester med depotassistent og - arbejder.

1 pengeregnskabsfører - samt kontorhold.

DMH har et centraldepot på Holmen for opbevaring af reservevåben, beklædning og mundering. - Endvidere er der udlagt mindre depoter ved flotillerne.

Marinestationen Slipshavn udlånes af Bælternes marinekommando til DMH til brug for befalingsmands- og instruktørud-

dannelse visse måneder om sommeren.

Der findes i øjeblikket 23 flotiller. Flotillen er normalt på 4 divisioner a' 4 fartøjsbesætninger a' 9 mand; men afvigelser herfra er nødvendig.

Den enkelte flotille omfatter et passende kystområde med 2 - 4 havne. Så vidt muligt gælder det om, at havnene indenfor flotillen har samarbejdende farvands opgaver samtidig med, at opdelingen bør være praktisk med henblik på flotillechefens lettest mulige forbindelse - det er uheldigt her, at afstandene bliver for store, da flotillechefen så ikke kan overkomme det.

Flotillerne nummereres med tal fra 300 - 330, begyndende i Frederikshavn med nr. 300.

De har hidtil været benævnt med det bynavn, hvor flotillechefen hørte hjemme. Vi ønsker at overgå til at give flotillerne en farvandsbetegnelse, således at flotillechefen kan skifte hjemsted uden, at flotillen behøver at skifte navn.

Uniformering:

Battledress - Skulderdistinktioner.

Flotillechef - Officersrang - Kaptajnløjtnant.

Divisionsfører (NK og KB) er sergenter med 1 snor.

Halvdivisionsfører, som har kommando over en fartøjsbesætning, er korporal med 2 vinkler.

Menige har anker i huén.

Farve: GRØN.

Bevæbning:

Hver mand har sit gevær - enkelte har maskinpistoler.

Til hvert fartøj hører 1 rekylgevær.

Det er hensigten fremtidigt at:

flotillechefer og divisionsførere bevæbnes med pistol.

Fartøjsbesætningen (a' 9 mand) bevæbnes:

4 med maskinpistol,

1 " rekylgevær,

3 " alm. geværer,

1 " garandgevær til skydning med Energa-granat.

Endvidere påtænkes, at kutterne skal have 1 - 20 mm.

Marinekommandoerne er under mobilisering og ved et beredskabs ikrafttræden foresat for de under kommandoets område beliggende flotiller.

Ligesom det er regionschefen, der stiller ønsker og opgaver til hærens HJV, således er det cheferne for marinekommandoerne, som fremsætter ønsker om personel til rådighed og stiller operative krav.

Når disse opgaver eller operative krav er godkendt af søværnskommandoen, er det HJV, der opretter flotiller, og det er flotilleinspektørens ansvar at uddanne personellet i henhold til de stillede opgaver.

Søværnskommandoen har den 28. maj 1953 udstedt et direktiv med angivelse af opgaveområde, hvor DMH kan sættes ind.

Disse opgaver omfatter:

1. Deltagelse i anløbskontrol med skibsfarten.
2. Deltagelse i havnekontrol.
3. Deltagelse i havnespærringsforanstaltninger herunder etablering af forberedte spærringer.
4. Varetage lokale kystpatruljeopgaver på søen med henblik på hurtigt at supplere den eksisterende observations- og meldetjeneste.
5. Udføre mærkefartøjstjeneste, samt eventuelt inddrage lokal farvandsafmærkning.
6. Minekastningsobservation.
7. Deltagelse i de søværnet påhvilende demobiliseringsforanstaltninger.
8. Deltagelse i bevogtning af sømilitære etablissementer.

- og i særlige tilfælde endvidere:

9. Stille kvalificeret personel til rådighed til disse særlige mobiliseringsposter indenfor søværnets landtjeneste - herunder personel til radio- forbindelses- og plottertjeneste ved kommandocentraler.
10. Deltagelse i lokal minetrykning.
11. Deltagelse i bemanning af havnebatterier og let luftværnsartilleri.

- for de 2 sidste punkters vedkommende dog først, når uddannelsen og forholdene taler derfor.

Desuden kunne jeg tænke mig, at der også måtte være en opgave i beskyttelse af færgeoverfarter - dermed mener jeg ikke bevogtning ved færgelejet, men hindring af kupforsøg ombord.

Indenfor dette meget alsidige opgaveområde tilrettelægges opgaverne særskilt for hver enkelt havn, idet marinekommandoerne sætter trangfølgen.

Om marinekommandoernes forhold til flotillerne siger direktivet:

"Marinekommandoer (-distrikter) skal til de respektive hjemmeværnsflotillechefer - så detaillert som nødvendigt - fremsætte deres operative krav til de flotiller, som er udset til at operere inden for det pågældende område.

Disse operative krav skal så vidt muligt gives en trangfølge, således at hvert enkelt maritimt hjemmeværnsled kan informeres om, hvilke opgaver man med de til rådighed værende styrker først og fremmest skal løse.

I den udstrækning det er muligt, skal HJV-Ms egne befalingsmænd inddrages i det planlæggende arbejde, ligesom det så vidt muligt bør overlades til flotillecheferne - evt. efter samråd med flotilleinspektøren - at tilrettelægge detaljer vedrørende udførelsen af de dem pålagte opgaver.

Efter marinekommandoens bestemmelse skal flotillechefer o.a. i nødvendigt omfang søges inddraget i de til forsvarsforberedelserne knyttede instruktionsøvelser og krigsspil.

Marinekommandoer (-distrikter) skal i fornøden udstrækning direkte holde hjemmeværnsflotilleinspektøren underrettet om indholdet af de nævnte operative krav, således at han kan indpasse sine planer for den grundlæggende uddannelse herefter og bistå flotillerne ved de forberedelser, som kan udføres eller planlægges i fredstid.

Cheferne for marinekommandoer og -distrikter har pligt til ved lejlighedsvise inspektioner på tider og steder, hvor den af HJV-M tilrettelagte uddannelse finder sted, at gøre sig bekendt med det dem underlagte mandskabs duellighed m.m. for herved at dan-

ne sig et skøn over de enkelte hjemmeværnsenheders anvendelsesmuligheder og værdi i det samlede forsvar.

Såfremt marinekommandoer (-distrikter) ved afholdelse af eller deltagelse i øvelser finder det hensigtsmæssigt, at større eller mindre dele af HJV-M deltager heri, fremsættes anmodning herom til hjemmeværnsflotilleinspektøren."

For at kunne deltage i løsning af de ovenfor omtalte opgaver eller blot enkelte af dem må personellet gennemgå en uddannelse, som først og fremmest dækker en HJV-uddannelse i brugen af og skydning med gevær, samt bykamp og dernæst dækker en maritim uddannelse, som fuldt ud sikrer personellens kendskab til søværnets terminologi, kan tale søværnets sprog og kender søværnets forhold.

Kort sagt en personeluddannelse der strækker sig fra den menige gæst, til een med officer svarende uddannelse og i fartøjsbesætningen med en specialisering som navigator, motorpasser, radiogæst, signalgæst og artillerister til betjening af rekylgevær.

Denne udspecialisering har vi arbejdet på det sidste 1½ år, og den har vist sig praktisk og absolut nødvendig.

Man kunne jo spørge om dette nu også kan gennemføres på vores HJV-basis med 100 timer det første år, 50 det andet år og 24 det tredje som pligtig tjeneste.

Ja, hvis man skal holde sig til den pligtige tjeneste, som HJV-gæsten har skrevet under på ved sin ansættelse, så kan det ikke lade sig gøre, men på dette punkt er gæster i almindelighed ikke nøjeregnende og en gennemsnitsgæst anvender 4 - 600 timer om året ---- en flotillechef 1000 - 1200 timer.

Når blot opgaverne foreligger, og de har det materiel, som er nødvendigt for uddannelsen, viser de alle en glødende interesse for at gøre en indsats, og tænker ikke på hvad tid det tager.

Dette med den maritime uddannelse er et springende punkt, ikke alene fordi den er så omfattende, men også fordi vi af vore fartøjsførere og øvrige befalingsmænd må stille krav til kvalifikationer, som vi ellers i marinen anvender flere års skoleuddannelse og tjeneste på; før man tør sende dem til søs under alle forhold med ansvar for liv og gods, ---- jeg ser her bort fra det faglige kendskab og den militære side af sagen ----.

Jeg har forstået, at man ved de første overvejelser om HJV, og det maritime udsnit heri i store linier havde ment det naturligt at marinekommandoerne rundt i havnene havde HJV-personel til assistance ved foreliggende maritime arbejder, og at fartøjsførere ved evt. brug af fartøjer givetvis måtte forefindes et ret stort antal blandt ældre skibsførere eller fiskeskippere, som kunne træde til. Man havde jo fra modstandsbevægelsens tid i udstrakt grad haft eksempler på at fartøjsførere stillede sig til rådighed med fartøjer.

Denne tankegang har dog ikke helt holdt stik. ----- Det er kun et fåtal af kutterførere der har meldt sig, og de ønsker, som oftest ikke at være befalingsmænd.

Af forskellige grunde ønsker fiskerne ikke at stå i HJV, og er desuden sjældent hjemme.

Når man dertil ser på de opgaver, der stilles i henhold til direktivet, så står det ganske klart, at man kan ikke basere sig på tilfældigheder, men at der, som ovenfor skitseret, må finde en organiseret maritim uddannelse sted, for at man kan sikre sig den standart, der nødvendigvis må kræves.

Jeg ser derfor min opgave i at uddanne en stamme af søvante og maritimt kendte folk opdelt i fartøjsbesætninger i alle havne hele landet over, blandt de folk som har interesse og tilknytning til søen, men jeg arbejder her på langt sigt, --- og jeg tror man gør bedst i at væbne sig med tålmodighed. ----- Er trænedes fartøjsbesætninger til stede, og i tilstrækkeligt antal kan der jo altid disponeres m.H.t. opgavernes løsning.

Men vil der blive besætninger nok til løsning af de opgaver som SVK stiller marinedistrikterne. Ja, her er igen en for-

skel på hær og søværn.

Marinedistrikterne må have deres fuldtallige bemanning svarende til formålet, og kan HJV ikke stille tilstrækkeligt antal folk, må der suppleres op med indkaldte befalingsmænd og værnepligtige.

Det er HJV's opgave at skaffe folk, --- så mange som muligt og helst det nødvendige antal ----. Vi skal bruge mindst det dobbelte antal af, hvad vi er i dag (ca. 2100).

Jeg kan oplyse, at vi i det sidste år har haft en tilgang på 500 mand --- uden at gøre noget for at forøge vort personel --- og flotillerne mener selv, at forøgelse af personellet let kan lade sig udføre, når blot forholdene er i orden, og i særdeleshed at det nødvendige øvelsesmateriel (fartøjer) er til stede.

Jeg ser derfor slet ikke så pessimistisk på det. Først og fremmest har flotillegasterne i næsten 5 år udvist en enestående tålmodighed ---- trods uindløste gyldne løfter, som man formodede man kunne give ---- de har set hen til flotilleinspektørens komme med en rørende forvisning om, at han nok skulle kunne ordne alt, og de snart 2 år, der er gået har vist fremskridt, som har skabt ro over feltet og forståelse af arbejdet.

Efter oprettelsen af flotilleinspektørstillingen og dertil hørende medarbejdere ser og forstår de derude, at deres sager bliver behandlet, vejledninger og tjenestebestemmelser bliver udgivet, rapporter over øvelser eller havarier, samt skibsdagbøger bliver gennemgået og kritiseret.

Oplysning om skolen og kurser (Slipshavn eller Nymindegab) udgives i god tid, så ferier kan tilrettelægges, og samtidig angives hvilke kurser og uddannelse, der lægges vægt på.

Udgivelsen af direktivet for DMH's anvendelse har spillet en overordentlig rolle til at skabe arbejdsro og tillid. De kan se opgaverne, og de venter kun på og ønsker blot at blive sat ind i træning og løsning af disse opgaven.

Fra 1' januar i år er DMH efter FMN's bestemmelse blevet selvstændig materielforvaltende myndighed, hvilket betyder uhyre meget i vores daglige liv, for selv med den aller bedste vilje fra regionernes side, kan de ikke have den samme interesse og forståelse af alle vores særlige forhold og detaljer, som jeg har.

Fra den 1' januar i år vil DMH ligeledes selvstændigt udøve materielinspektion med de under DMH hørende fartøjer.

Denne ordning tillægger jeg meget stor værdi, fordi vores skibsinspektion ikke blot tilser fartøjerne, og sørger for reparation efter havarier, --- hvilket giver en mere ensartet behandling, --- men skibsinspektionen, som lever med i arbejdet kan bedre foretage ---- under reparationer ---- de små forandringer, og forbedringer, som er nødvendige og som letter tjenesten.

Han har hånd i hanke med fartøjsførenes navigationsundervisning og fartøjsprøver ---- han vejleder i fartøjernes pasning og vedligeholdelse og påtaler uorden ---- eller lader brændestablen falde prompte og på stedet, når det tiltrænges, hvilket jo kun er sundt.

På samme måde varetager maskinmesteren tilsynet med fartøjernes maskineri og elektriske installationer, giver vejledning om motorernes og materiellets særlige pasning, samt har tilsyn med motorpasseruddannelsen.

Vi har endvidere til staben fået knyttet en radiospecialist, der er HJV-mand til at varetage uddannelsen i meldetjeneste og udviklingen af radiatorateriellet, for at sikre kommunikationen mellem fartøjer og marinekommandoer.

Som det fremgår af det hidtil anførte drejer det sig om en meget omfattende uddannelse, som ledes direkte her fra København, og hvis udførelse hviler på flotillecheferne, som i modsætning til hæren og flyverhjemmeværnet ikke har noget mellemled at støtte sig til. (Distriktsledere).

Man må her tage i betragtning, at så godt som ingen af flotillecheferne har nogen udpræget forudsætning for ---- gennem en tidligere militær uddannelse ---- selvstændigt at kunne påtage

sig både den militære og særlige maritime uddannelse. Med hensyn til fartøjerne har der været nogen fremgang.

Vi har - bl.a. med støtte fra SVK - fået en del motorbåde, men selv om de ikke helt svarer til formålet, og egentlig kun er et surrogat, så har det stimuleret lysten i meget høj grad, hvad der selv sagt er af uvurderlig værdi.

Tilstedeværelsen af tilstrækkeligt øvelsesmateriel er en nødvendighed:

først og fremmest af hensyn til den lokale uddannelse, dernæst for samarbejde med andre og for øvelser under marinekommandoerne,

og for det 3die, må det anses som et minimum, at der i hver havn ved mobilisering som beredskab findes i hvert tilfælde eet fartøj klart til øjeblikkelig brug.

Ordningen med under mobilisering at udskrive de nødvendige fartøjer og klargøre disse, ved vi jo vil tage tid, og dermed forflygtiges tanken og grundprincippet for HJV's mulighed for hurtig handling.

Spørgsmålet fartøjer er et problem af vital betydning. Ja, jeg vil sige det så skarpt som:

ingen fartøjer, intet maritimt HJV - i alle tilfælde ikke under den form som tilsigtet i henhold til direktivet.

Blot en dårlig fartøjsordning vil svække interessen og folkene går.

Leje af fartøjer til træning har vi forsøgt, men er så godt som ophørt med igen, som ikke anvendeligt.

Vi må derfor indtil videre bruge de fartøjer, vi har (9 kuttere og 13 motorbåde) og lade dem gå på omgang, men det er en utilstrækkelig og selvsagt utilfredsstillende ordning. Ansvar for flygtiges, og fartøjerne forringes, ved at interessen for den omhyggelige pasning svækkes. Når der er noget i vejen, så er det altid den anden.

Som før nævnt var forøgelsen af motorbådene af overordentlig stimulerende betydning, og det kunne jo heller ikke skjules, at HJV ---

forsøger bygning af et antal øvelsesbåde af en kuttertype, som er godkendt af SVK, og som ved mobilisering kan anvendes til anløbskontrol, observations- og mærkefartøjstjeneste. Dette har selvsagt sat humøret flere grader i vejret ---- og så lever vi videre igen i det lysegrønne håb.

Jeg understreger udtrykket øvelsesbåde, for hvis der operativt fremsættes ønsker om specialfartøjer, må disse stilles til rådighed for marinedistrikterne gennem SVK med særlig henblik på uddannelse af HJV-gaster i dette speciale.

Der blev før nævnt beredskab.

Ordren om beredskab udgår til flotillerne gennem marinekommandoer og - distrikter, og ligegyldigt hvilken grad af beredskab vil flotillerne automatisk herefter være underlagt marinedistrikterne.

Hvor højt et beredskab der ønskes sat ind eller hvornår, er jo vanskeligt at sige, men eet er i hvert fald sikkert, at DMH under opkommende truende forhold må være i forhånden, når det gælder opgaver på søen, og det kan derfor meget vel tænkes at fartøjer i en lang periode, må gå et beredskab, hvor besætninger må være til stadig tjeneste.

I vores materiel- og personeludstikning tilrettelægger vi det derfor normalt således, at een opgave dækkes af 2 fartøjer a' 2 besætninger, d.v.s. at den enkelte besætning (eller mand) kun er til tjeneste hver 4' døgn ---- det civile erhverv skal jo passes ---- og når jeg regner med et døgn ad gangen, så er det fordi, vi ikke kan lade besætningerne løse af hver 4' eller 8' time, og specielt ikke hvis fartøjerne skal ligge ude.

Hærens HJV kan jo også komme ud for at skulle udsætte poster til bevogtning af vigtige områder under truende forhold, men tjenestestedet ligger i reglen ikke så langt fra hjemstedet, så de har lettere til afløsning.

DMH er et hjælpeorgan og udfører med sine fartøjer udelukkende patrulje- melde- og kontroltjeneste. Det repræsenterer ingen offensiv kampkraft på søen ---- hvad de har af våben ombord er kun til eget forsvar.

Under fjentligt landgangsforetagende tager HJV-gasterne derimod tønnen med i land enten indenfor marinedistriktets område eller side om side med hærens HJV ----- men alt dette gøres der ----- eller er der gjort aftale om med marinekommandoer og regioner.

Jeg har i denne korte oversigt søgt at give et indblik i HJV's opbygning, og med særligt henblik på DMH's anvendelse.

Jeg har ikke lagt skjul på, at DMH jo på ingen måde er noget færdigsyet ---- det må have sin udvikling, enhver ting må have sin tid til at falde i lave, og søværnet må gøre sine erfaringer.

Et maritimt HJV under en HJV's ordning, som vi har her i landet, er måske ikke nogen naturlig foreteelse for et søværn i sammenligning med, hvad et HJV er for en hær, men selv om det kunne se lidt trekantet ud endnu, så er jeg fuldstændig sikker på, og har tillid til, at der kan skabes et værdifuldt instrument, som vil være til gavn for søværnet.

Eet er i hvert tilfælde givet, at der i øjeblikket ikke findes nogen politisk mulighed for en anden ordning.

Vi har fået et HJV --- godkendt på tinge --- et HJV som kan og skal bruges, og for os gælder det om at finde ind til den form for træning og udnyttelse, som på HJV-basis passer ind i vore forhold, og som giver HJV-gasterne tillid til, at deres indsats værdsættes, og er af virkelig betydning.

G. de Lichtenberg.

Uddrag af diskussionen efter foredraget.

OK Høeg-Guldberg: Undrede sig over at der var så få af de gamle modstandsfolk, der var med i det maritime hjemmeværn. Da hjælpeflotillen (Bangsbøll) kom hjem holdt de sammen for at starte HJV. --- DMH startede i Aarhus, man erindrer navne som Andresen, Schou, Legind, Dahl m.fl. ----- De rigtige modstandsfolk holdt sig tilbage, fordi det måske havde for meget søspejderagtigt over sig, men nu var de ved at komme med, da de nu kunne lære noget. --- Fremdrog den første brise i DMH i 1951, da de 2 kuttere blev overgivet til hjemmeværnet. --- Fremholdt den svære materielmangel og den store personelforskel mellem sejlsportsfolkene og fiskerne. --- Mente endvidere, at der nu igen var baggrund for bygning af kuttere på træskibsværfterne. Foreslog desuden at der kom en fast skolechef på Slipshavn. Fremdrog yderligere at DMH var blevet vel modtaget i befolkningen.

KK Hoppe: Spurgte om hvormange medlemmer, der var i Kvindelige Marinere? - De kuttere, der var i Slipshavn var i år minestrygningskuttere. Er der øvet nogen form for minestrygning, og hver var lærer?.

Foredragsholderen: Ca. 1000 KM'er. - M.h. t. minestrygning er det en specialuddannelse, som afhænger af marinedistrikterne, der må stille kravene. Der er endnu ikke forekommet nogen ønsker herom, og derfor heller ikke givet noget hjemmeværnspersonel uddannelse i minestrygning. -- Fremdrog, at der var DMH enheder i 62 havne. --- Takkede OK Høeg-Guldberg for hans indlæg, og var enig med denne i, at "Skipperne" gerne vilde være med, når der skete noget, men at de måske ikke var meget for det militære. Mente at HJV godt kunne bruge "Skipperne" alligevel. Niels Juel brugte skippere uden at de var krigere. Det kan vi måske også.

KA Kjølsten: Fremdrog at det vilde være heldigt at oprette et HJV på Grønland, men indså vanskelighederne derved. Man manglede folk dertil. Mente dog at meldetjenesten på Grønland måske kunne organiseres på hjemmeværnsbasis. Således f. eks. i Ivigtut, Mesters Vig og Godthåb? -- Vi har bedt om en udtalelse hjem

mefra. Spurgte om man anvendte militær strafferet på HJV?.

Generalmajor Johnstad Møller: Takkede for indbydelsen. --- Gik man ind til hjemmeværnsarbejdet med et åbent sind, var der store muligheder for at løse mange problemer. Der var ingen grænser for hvor meget man kunne få ud af hjemmeværnsfolk m. h.t. uddannelse. Nævnte eksempler på hvor dygtige de landmilitære hjemmeværnsfolk var. Selvfølgelig kan vi stryge miner. På landjorden har vi kunnet gøre det, og nogle steder endog bedre end hæren. ---- Fremdrog den store økonomiske fordel, som hjemmeværnet er. ---- Indrømmede at det maritime hjemmevern havde haft en vanskelig start. ---- Fremholdt betydningen af at opgaverne blev stillet. Opfordrede medlemmerne til at stille de maritime opgaver. ---- Marinen havde i alt fald brug for meldetjeneste. ---- Der må være lyst i værnene til at benytte hjemmeværnet. ---- Der skal samarbejde til, og opgaverne må stilles. M.h.t. materiellet var det en forudsætning, at materiellet skulle lånes i den første hjemmeværnslov. Mente at fiskekutterne havde været bedre end ingenting. ---- Målet var et fartøj i hver havn. HJV havde lige ansøgt om 11 både.

Fremholdt kommandoforholdet mellem marinekommandoer og flotillerne. Det var nødvendigt af hensyn til uddannelsen, --- men det var marinekommandoerne der stillede opgaverne. Fremholdt det frivillige agitationsarbejde, der havde været af stor værdi. Hævdede at det havde været betingelsen for at folk forstod det udvidede danske forsvar. Agitationsarbejdet for forsvarsviljen skal stadig holdes vedlige. --- Fremhævede HJV's moralstræbende betydning. - -- Fremhævede den Civilkommitteredes store betydning og dygtighed. ----- Var glad for at KA Kjølsten havde fremdraget Grønland som emne for HJV. ---- Man arbejdede med Fæerne. ---- Mente at det vilde være af stor betydning.

SL Lowzow: Er der nogen kommandostation ved flotillerne?. Mente at landapparatet (stabene) var store nok i forvejen. Sammenlignede med engelske forhold, og fandt at det blev alt for indviklet, rent operativt set.

Foredragsholderen: I de havne, hvor der ikke var marinedistrikter, måtte der være en central, der samlede meldingerne til videre befordring, men de var ikke operative. De steder hvor der var MK-er indgik HJV's personellet direkte i stabene. For at kutterne kan blive ude og dog aflevere meldinger, må vi have kortbølgesendere (korttrækkende) installeret i dem. M.h.t. motorbådsforeningerne eksisterede de stadigvæk, men de er ikke tilsluttet HJV. ---- M.h.t. fartøjerne bliver de nye både fiskerkutterlignende fartøjer. ---- Fremdrog statstilskud til kuttere, der kunne bruges af HJV i givet tilfælde.

KA Dahl: Fremholdt faren ved det sidstnævnte forslag ved at kutterne i krigstilfælde forlod landet. -- Fremholdt faren ved at det "våde" HJV efter krigsudbruddet skulle gå på land og hjælpe det "tørre" HJV. --- Hvad gøres der, når der er for få til fartøjerne?.

KK Poulsen: I det øjeblik mobilisering havde fundet sted havde marinekommandoen den direkte kommandomyndighed.

KL Hervad-Jørgensen: Fremholdt det belgiske kystudkigsvæsens samarbejde med det belgiske HJV m.h.t. observation af nedkastede miner m.m. --- Har vi forbindelse DMH - KUS?.

Foredragsholderen: Svarede KA Dahl med at DMH i tilfælde af, at der ikke var noget at lave på søen, kunne hjælpe ved forsvaret af havnen, hvis det var nødvendigt. Svarede KL Hervad-Jørgensen at man var opmærksom på problemet. Mente at det ikke var heldigt, at man sammenblandede hjemmeværnsfolk og almindelige værnepligtige.

KK Poulsen: Når krigstilstand er indtrådt er HJV militært, og så kan vi forstærke enhver opgave med HJV-personel.

Generalmajor Johnstad-Møller: Mente at KK Poulsen havde ret i, at alle i krigstilfælde måtte adlyde kommandomyndigheder, og samarbejde uanset om de var værnepligtige eller HJV'sfolk. Fremholdt at HJV efter kampen i dens område (hjemstavn) skulle trække sig tilbage sammen med de ordinære hærstyrker, de bliver så en art "landstorm" eller lignende. HJV-manden, der går hjem og lægger uniformen og går ud og pløjer er desertør.

KD. Pontoppidan: Jeg tror vi er enige. SVK har een opgave før M og een efter M.-- Inden M må vi nøjes med de fartøjer vi har. De fleste besætninger skal vel bruges til de rekvirerede fartøjer?. Således at også disse holdes i gang hele tiden?. Gik videre ind på, om det var muligt at foranstalte anløbskontrol før indtrådt mobilisering?.

Generalmajor Johnstad-Møller: I samme øjeblik man kommanderer "HJV på plads" måtte der komme en regeringsordre om ekstra tjeneste for en vis del af HJV. --- Man havde planer i HJV-staben om at lave en øvelse: "HJV på plads", hvor alle mødte op, men kun en del af det blev inde under øvelsen.

KA Dahl: Fremdrog SVK's direktiv for HJV. Hvoraf det fremgik, at det "våde" HJV skulle slås og endvidere at direktivet gav ret til at anvende hjemmeværnsfolk til anløbskontrol.

KD. Pontoppidan: Mente at DMH ikke skal slås, men at det var hjælpetjeneste det skulle forrette. --- M.h.t. anvendelse under mobilisering måtte det bero på frivillig overenskomst.

KA Dahl: Mente at det var vanskeligt at få maritime hjemmeværnsfolk, hvis de ikke måtte slås.

Generalmajor Johnstad-Møller: Mente at HJV skulle kæmpe i selvforvar.

SL. Lowzow: Fremholdt vanskeligheden for DMH i at klare sig over for orlogsskibe.

KD Rasmussen: Jævnførte det sidstnævnte med marinen, der havde minestrygningsfartøjer af forskellige mindre typer, som heller ikke var beregnet til kamp på søen.

SLUT.